

ИЗЛАЗИ

уторником, четвршком
и недељом

ЦЕНА:

за 1 месец 1 динар
или 1 крунаПретплату примају све поште у
Србији и иностранству

ЗВЕЗДА

ПОРОДИЧНИ ЛИСТ

 ПРЕТПЛАТУ ТРЕБА СЛАТИ:
ШТАМПАРИЈИ
ПАВЛОВИЋА И СТОЈАНОВИЋА

Неплаћена писма не примају се

Рукописи не враћају се.

 УРЕДНИШТВО СЕ НАЛАЗИ
У ДУБРОВАЧКОЈ УЛ. БР. 9

БРОЈ 10 ПР. Д.

Уредник: Јанко М. Веселиновић

БРОЈ 10 ПР. Д.

НА МОМЕ ГРОБУ

Кроз тамни вео судбе видећеш слику своју,
У вечност тамну тоне, будућност где је скрива.
И душа слике ове с твојим се срцем слива:

У светло-тамну боју,
Те кружи слику твоју.

А на сред слике црним словима речи стоје,
Гледнеш ли боље тамо — читаћеш име своје.
Рука их среза смртна, спомен спомена жива,
Да име твоје живи грешноме овом свету,
Туга и жалост да ти мирисне венце плету,

Ал' боја тамна бива,
И слика све се скрива...

И најзад време коло обрне брзо своје,
Гледнеш кроз вео судбе: забрисано име твоје!...
Душа ти тражи светлост. Светлост у мраку тоне!
Вео све гушћи бива, будућност све тамнија.
Душа у мраку стоји тамо се амо нија,

Дуси је свуда гоне,
И најзад она клоне.

Прошлост је озго склопи... Обрће коло време
Душа ти вечност снови, не носи света бреме,
И место твог имена — о, онде цвеће мири
И кружи лишћем место, где име твоје стаја,
А изнад цвећа тичјим песмама нема краја.

И лахор тихо пири
И мирис песму шири.

Природа ту их стави — спомена твога спомен,
На место грешног света — она ти чини помен!

† К. Абрашевић.

ГЛАВА У ТОРБИ

ИЗ ЗБИРКЕ: „РАЗВЕЈАНИ ЛИСТОВИ“

— Б. Б. —

(СВРШЕТАК).

Мора да је у сну сањао чаробну слику, што је угледа на једанпут, после толиких напора, мука и болова, или је тек мало освешћен помишљао да сања какву од оних вила што их приче причају, кад му остаде онај осмејак на лицу.

Црна, подуга, коврцава коса у чуперцима падаше му по бледом челу, што га сада зној росио. Нос, уста, цело лице мушки лепо и правилно; јагодице, брада, чело, све развијено, кошчато, пуно снаге. Наусница га тек гарила и овој бледој глави, овој немарљиво разбарушеној коси придаваше израз особите лепоте и мушкости.

— Баш леп момак!... Штета!

Изусти у тај мах Микља Бисину мисао, да се ова чисто трже из својих мисли, као кривац, када га изненаде и препадну на делу.

И Микља са сажаљењем гледаше у страног витог, поносног момка, што сад као оборен хрост лежаше рањен пред њим

— Судбина! Нисмо нико и ништа пред судбином! — Његовом покојном оцу тако да вратим зајам!... додаде јасније и разумљивије окренувши се жени... Пашче погано! Где нас у мало не похвата у клопку да заглавимо сви до једнога, како нам је бусију спремио! Да не беше мога старог бата, ово ме момче лепо орезили!

— Чудим ти се само, што га, после свега тога, прими у кућу да му ране видаш!

Заусти Биса озбиљно и напући лепе, малене уснице, да је Микља и нехотице обухвати и обгрли снажном руком око витог, нежног стаса.

— А шта, ти би зар волила, да ти за твог Микљу, кад једном останеш саморана удовица, причају, да је био Никоговић, да је био мучка убилац? А?

— Ти знаш да не волим да ми тако говориш! — рече Биса.

— Па шта сам рекао?

— Па о, о томе... муцала је она — о томе да умреш и да ме оставиш... Сто пута боље да ја умрем!

— Де, де, немој ми се љутити!... Али и ако нећемо да говоримо о томе, то ће ипак бити, то мора бити, јер ја сам много старији од тебе, а све што се пре родило мора пре и да умре!... Човек коме је глава у торби где год се макне, коме је глава уцењена, готово као и ономе што се с пушком у руци одметнуо у гору, такав човек мора једнако да помишља и на смрт... Па опет ти остављам нешто лепа имена!... Могу за Микљом рећи шта оће, ал да је погазио задату реч, да је био

никуда! И зар ово момче, које је овако младо показало толика вештине и јунаштва ноћас, да је било кадро и црноте Микљи да спреми бу-сију и да га нагна силом, да огрезне у крв да би спасао своју главу и глас, није заслужило да живи? Прави јунак тек најбоље зна да цени истинско јунаштво и да га поштује свуда, где га год сретне, па и код душманина свога!... Зато је овај младић под мојим кровом, под мојом заштитом, под мојом негом и бригом!

— О, како си ти добар! узвикну Бисенија.

— Да знаш само, шта ја дугујем оцу него-вине! Дугујем му живот, дугујем му спас, оно што човека човеком чини!... И видиш где је суђено, да баш његов син оде у противнички логор!... Хвала Богу само, кад му таквом неблагодарношћу не пла-тих дуг свој! Доста је очеве крви на мојој души! мислио је Микља у себи,

IV

Ма колико да се крило од укућана, ма колико да су страховали у селу од Микље, опет се почело зучкати о рањенику у кући његовој, о ноћном су-дару и опасности, у којој су били криумчари.

Већ о том догађају беху пуне и новине.

Па на послетку ни власт не би лења... Све, све, ал жив се човек не може сакрити... А после и проналазак несталог позорника царинског Љу-бисава у оном крвавом ноћном сукобу, беше врло примамљив изглед за унапређење. Класа је си-гурна!

Срески писар Гојко развио је сву своју делат-ност и умешност; удубио се у предмет. Дао се у саслушавање и ислеђивање, прикупљао »основе по-дозрења«, доказе и на послетку бануо у село, праћен са кавалкадом од неколико до зуба наору-жаних пандура право пред Микљину кућу!

Претураше, претресаше сву кућу, таван, подрум, стаје, шупе; завирише и под кревет и нађоше у гостинској соби распремљен још врућ кревет и за-воје али ништа више.

И мораше се покуњена носа задовољити ис-казом Микљиним, да се то он одмарао у постељи и да је своју рану, коју доиста и показа на нози, превијао. Поред све уображене амбициозности и заслепљености мораде и сам г. Гојко увидети, да ти основи подозрења, не беху никакви, па још против тако препредеог, опасног и моћног зли-ковца, који се то преваром, то новцем толико пута не спасао него откинуо с вешала!

Разуме се, да је одмах сутрадан после оне кишовите ноћи прва прекорачила праг кона Кева, да се, ако устреба, нађе на невољи али главно, ако може што год да сазна. Као да ништа није ни било!... Биса ни да би обрвом мрднула, чинила се невешта — и тако кона, која бејаше сам мед и шећер, ипак ништа не сазнаде и не испипка.

О догађају се разно нагађало, неки су при-чали како те ноћи криумчари у мало што не из-

гибоше, како им је, на спруду више шиљатог врха аде Циганлије, била спремна мајсторска заседа. Веле да су били и са финансима у дослуку.

Али врашки Микља са Бисом допаде баш у дванаестом часу и ако беше мрак, а ветрина зијаше као хала. Киша је ишла као из кабла, таласи се дизаху као брегови, ама његово око и уво вреди царевине.

У тренутку се разви »немушти говор« измеђ Микље и његових људи. Позорницима, што поврх аде и с ове стране обале, склонише главе од кише у врбаку учини се да тек сенуше на води некакве искрице црвене, жуће, зелене и модре као светлаци кад сену по зраку, детећи све на више.

И празан чун, отиште се низ матицу и удари о спруд... Не потраја дуго, а запрепашћени криум-чари чуше страховити тресак и грдан талас изби у вис.

Царински позорници, са обала и чунова, како су чекали у заседи, припуцаше и халакнуше, а криумчари завеслаше назад. Један их чун, што га вођаше једно врашко момче, стиже.

— Предајте се! — загреме из чуна и пушка плану.

Криумчари видеше пун чун позорника наору-жаних до зуба, видеше да им је пут пресечен и не остаде им ништа друго, но, или да пусте да их матица снесе тек на праву заседу, или да се с овима овде гушају и даве! И они изабраше. Нису пуцали него као по договору и по команди, као стреле се брзо размакоше сва три чуна у три правца: да поделе пажњу позорничку на три стране.

Докле си оком тренуо, сва три чуна ударише о бокове државног чамца и запрепашћени позор-ници, који не престајаху никако са огњем из пушака, спрам првог сева муње, видеше јагагане, црна и страховита лица криумчара над главама својим и за час беху повезани и упетљани.

Само се не препаде и не предаде оно голо-брадо момче, докле не допаде тешких рана!

Веле, кад је разабрао да је цео овај ноћашњи план његов и кад виде, како се као лав бори, црни Микља потапка га по плећима и рече:

— Ово је јунак!

Чамац и повезане позорнике, одагнаше до сре-дине и до места које они знадоше, па отискоше низ воду.

Али сем приче о јунаштву Љубисављевом знале су коне, прије и секе у селу, да је Љубисав леп момак и ако га ни једна видела није. Што је главно, по њиховој причи, био је то враголаст момак, умео је тако лепо диванити, певушити, приповедати сто враголија.

Како је Микља био чешће по пословима око власти, Биса није ни осећала кад јој пре дан кад ли ноћ прође.

Он јој је, веле, причао свој живот, своје аши-ковање с девојкама и снашама. Она му није бра-нила такве протвине речи, него би се само застидела, сагнула главу, па, или би се учинила да је пречула, или би побегла у кућу, међу чељад, црвена као крв!

Или, кад би јој причао смрт оца његовог, што је стрељан у маџарској буни, па после како је он растао саморан, Биси би се завртеле сузе у очима, па би заплакала.

Није имао кога да га руководи и усавршује. Крв млада, бујна, усијана... И он постаде прва убојица варошка, лумпов и коцкар. Беше извикан као страсник у сваком погледу... Вино, карте и лепе женске... постадоше му и главна забава и главно занимање!

Онако леп, млад и снажан, беше и код жена у великој милости а и он је око њих умео. Али се разболи опасно. Кад се попридиже, вукао се као сенка. Учинило му се да је врло бедан.

Зато кад се опорави потражи посла, лати се царинске службе. У њој би временом могао као писмен и паметан можда дотерати и до чиновничког положаја.

И тако су сеоске клеветуше знале ето, све и сва! Одмахнуле би само главом и прошапталe:

— Неће то изићи на добро!

— Биће му пред главу!

V

Од то доба прође једна, па и друга година. Моје домаће недаће и невоље забавиле су ме у то доба те се не могах више, онако као пре, додавати безбрижном животу.

У село одлазих сада само по хитним пословима, па и тада само на кратко време.

Бејах заборавио на своје познанике у селу, на њихов живот и на догађаје сеоске, које из даљине једва да сам и пратити могао...

Живот у селу текао је обичним својим током. Рањеник давно и давно прездравео. И, како веле, од тада, из призрења спреам указатог му гостопримства и добротинства у криумчарској кући напустио је службу.

Можда је у томе било и другог каквог узрока, као што га налазише секе и снаше, коне и прије. Лако се досетити, да је, по њима, и то — Бисино масло!

Таман се бејах испео поврх *Дубоког*, а месец помоли своје наивно, обло и пуно лице, као какав доброћуди, слабоумни дебелко... Црни се мрак као мрачна завеса стаде подизати испред ока и развијати се она бледо-сребрнаста, плавкасто-зеленкаста чаробна слика, што је даје ноћу леп пејсаж осветљен месечином.

Дубоко је један повелички низ згомиланих главица и брегова. уза саму обалу савску, између села Барича и Умке, среског места. Преко Дубоког води главни друм на ковеје.

Савска вода плаче и беспрекидно поткопава дно, подножје тих стрмени и коса, лиже песак и шљунак, сноси га у своје вирове и матице, па с ону страну реке гради силне спрудове, а овде с ову страну све дубље вирове и све опасније матице. И сам је друм с тога у опасности, а наро-

чито, кад се прва дуж најстрмијег дела на друму пређе и стане низбрдицом слазити на леп и велики мост, што премошћава урвину, читав мали кланац, измеђ првог и другог дела бреговитог Дубоког. Ту, Сава, кад надође, види се с моста готово на неколико корака и хучи мутна, запенушена, ваљајући кладе, пластове, воденице, кола и марву, претећи да поткопа и у своје дубине снесе и мост и друм!...

Озго, са темена Дубокоме, види се лепо блистава, осветљена површина савске воде и ја нехотице застадох, на једноме лакту, где друм долажаше најстрмије и најближе над отсецима и над водом. Доле, далеко преко реке, раван, докле око догледати може, пространство, увијено у некакво дремљиво мало провидно, једноставно, отворено модрило све претопљено у једну равну, мирну целину. Над бистром Савом, тамо доле, ближе оној обали, одсјајује месец пуном светлошћу и појачано све у зракастим средиштима, а звезде својим лицем и злаћаном русом косом, огледају се у води и чисто причају о њој, како се лака паучина од сићаних, таласатих набора преко ње навлачи!

Овамо пејсаж баца широку, ал провидну сенку, као да Сава на грудима ове овако јако стрме обале, некад страшна мутна и хучна, као бес ил као олуј... сада се одмара, као дремљиво, насмејано невинашце на грудима матере своје!

А измеђ сенке и месечине на реци, труди се у највећем лету малени чунић, пресецајући воду више уз матицу, труди се да умакне што пре овамо, на ову страну!

У чуну су само њих двоје.

Крупна црна људина весла као помаман. Седи, ал чун му не допире ни до паса и ако се прегиње и нагиње. Вешто и нечујно потискује чун глатким воденим огледалом! За њим далга од таласа, оставља широк траг.

На крмилу стоји усправљена женска у сељачком руху. Конђа и убрадач спали јој с главе.

Лице и струк до груди, осветљени месечином, виде се као на белу дану. Десном руком држи пречагу од крмила, а левом кратко весло и за собом обрађује воду... Сва се подала унапред и нетременице устремила очи, као даљеник у грану спаситељку, у прикладну сенку на води. »Само до ње, па смо спашени« — то као да вели и овај положај и ово држање...

Познадох их одмах, на први поглед. Беху то црни Микља и његова Биса.

И, на једанпут, с оне стране, са обале: — сену и плану. У исто доба захори се страховит пуцањ од неколико пушака, читав плотун! Чун у исто доба пристиже с првом половином својом у сенку од обале... а видех лепо, како се црни Микља зањиха, па паде наузнако, а до мене допре тужна писка и кукњава Бисина, која беше бадила и крму, на све заборавила, па притрчала своје верноме другу.

Како, куда и кад пре слетих низа стрмен и како се нигде не стропоштах, то ни дан дањи не бих умео објаснити.

Микља беше блед као мртац, дисаше тешко и на махове, попридигао се на леву руку па сасвим ладно и присебно командоваше збуњеној и преплашеној Биси, која је дрхтала као трепетљика на вечерњем поветарцу — да весла брже.

Кад ја стигох и чун пристиже обали. Биса искочи, повуче вренгију са беочугом и оковани колац, тражећи здраво место да га побије, те да чун привеже.

Ја им се нађох на невољи колико умедох и знадох.

Микља беше врло опасно рањен и видело се одмах, да му нема лека.

— Жао ми је само ове сиротице, шапуташе сурова гласина. Свет ће је теретити за моју смрт и ако није крива. Ивко нас је срео с вечери... његово је то дело!... Али, свет не опрашта, никад оно и што не разуме и што му се не свиди! Ево чуј и ти, господине, мој јој је аманет последњи: — да пође за Љубисава... Прилика су! А после... и право је! Знам, видео сам...

Требало му је ваљда черек сата, докле је то тако изговорио.

Биса с кукњавом и запевком, паде по његовом телу... Само неколико тренутака, као алемов сјајни зрак, почиваше поглед његових замућених очију на њојзи, као да је с усладом и љубављу, грли и милује, или као да је последњим погледом жели за вечита времена, ушити у своју душу... па тај поглед утрну, сјај се његов угаси — очи се укочише.

По лицу се осу блажен и задовољан осмејак. Овака смрт не знам да ли беше тешка, али није била одвратна.

Све што је Микља прорекао и збило се.

Ивко се усудио још и да запроси Бису, после неког времена, али га је она одбила с гнушањем и није га могла очима гледати.

Па одбијаше редом и остале просце.

Само је на гробљу и дан и ноћ. Не плаче, не хуче, него ћути и блене замишљена, озбиљна и тужна.

Читаву годину дана тако је жалила свога мужа, како је адет, као закон неумитан, код нас на селу.

Љубисав је чекао стрпљиво, да је прође прва, силна и велика жалост, докле младост и природа, а по најпре време не учини своје.

И, сачекао је.

Сад су муж и жена, задовољни и срећни... Црни Микља им је света успомена.

Ал свет је злурадо испредао једнако, да је њихово масло: да Микљу наведу на заседу, те да га се тако најлакше отресе.

Но, ко ће свету запушити уста!

Тешко ономе, кога свет није клеветао.

ИСТОК И ЗАПАД

Ја на исток јутром гледам:

Тамо сунце дивно сја,

У милине утонула

Васиона пространа.

А у вече запад гледам:

Ох, како је тужно све!

Цео живот наоколо

Тајанствено, тихо мре!...

У души ми није тако:

Тамо где је песми крај,

Околина сунцем олиста

И небески сија рај.

Али тамо где извире

Богодани овај зрак —

Ту се увек, увек шири —

Црна тама и облак.

Сокољанин.

ГДЕ ПОЖОРАНЦЕ ЗРУ

од

Н. А. ЉЕЈКИНА

(Наставак)

XXXIX

И ако су наши путници одгонили од себе спроводнике, при уласку у цркву, опет им се један од њих наметну, кад су ушли у храм. Беше то неки ћелав старац, са белом брадом. А то наметање изврши он тактично. Најпре је ишао неко време за њима у пристојном растојању и ћутао; чим они застану под каквим сводом, или пред мозаичким радом, или пред статуом којег папе, — старац одмах прискочи, стане им објашњавати ствар, на рђавом француском језику, па се опет удали.

— Брбљај, брбљај до миле воље, ми те не слушамо! говорио му је Николај Ивановић, одмахујући руком; али он зато ни хабера, и у првом случају где застану — он им опет притрчи.

Мало по мало старац је навикао на се Иванове и Коњурина и компанија га више није одгонила од себе. А кад му се Глафира Семјоновна обрати с неким питањем, — он оживе, и торокао је без престанка, гуркајући им у руке неку хартију.

— Шта је то? Хоћеш милостињу? Не треба, не треба нам твоја хартија. Ево ти неколико бакрених монета, па одмакни, рече му Николај Ивановић.

Спроводник не узе новца, а једнако нуди хартију.

— Јамачно показује сведоџбу. Ево и каже, да је то уверење од некога Руса, — објасни Глафира Семјоновна.

— Уверење?

Николај Ивановић узе пожутелу хартију, сави-
јену на четворо, и прочита:

„Овим уверавамо, да је чичерон Франческо Корито врло забаван Талијанац, ћуче као ћук, игра као сврака, не нуди се кад пије и комичар је такав, да ти трбух мора прснути од смеха. Упознао нас је у Риму с таким букачицама — односно женског сталежа — да му се може рећи само: мерси!

Московски трговац
Бо... Во...

— Не разуме се овај потпис, рече Николај Ивановић. — Управо, овде су два потписа, па и овај други је неразумљив. Само још стоји: „артиста најраспро- драматички.“

— Шта? Ти нас вараш, Никола Ивановићу — рече Глафира и истрже мужу хартију из руку.

— Што би вас варао, одговори овај. — Ето види и сама... То су неки Руси били овде, па му онако, из комендије, дали ово уверење, а он, мислећи, да су му Бог зна какве хвале исписане, хвали се том хартијом пред сваким Русом.

C'est moi... c'est moi! говорио је вођ ударајући се у груди.

— Он је заиста врло забаван! смејао се Коњурин. — Прави комичар. Погледај само каква му је смешна њушка!

— Заиста, то му је неко из шале дао овај лудачки атестат, рече Глафира, и прочитавши хартију додаде: — Таквих безобразника има доста у свету!

— Неке шалције... рече Николај Ивановић. — Рим је досадан град: у њему нема ништа осим развалина, па се прохтело људима да се мало нашале с Талијаном.

— Јасна ствар... Тек не треба га одгонити. Нека и нас мало позабави, кад изађемо одавде, додаје Коњурин.

— Ви, као да нисте при себи? рече Глафира, а око јој севну. — Срам вас било! Требају вам, сигурно, букачице, кад га задржавате!

— Та какве букачице? Шта је вама наспело? Ми смо људи ожењени и није нам до тога!

— Знам ја вас, ожењене људе! Але, сињор! Не треба! махну она руком на вођа, и бацивши му хартију окрете му леђа.

Вођ стоји као у чуду.

— C'est moi, madame, c'est moi... наставља он и куца се у груди.

— Та пусти га, нека нас бар папи одведе, уплете се Николај Ивановић. — Човек је зналац... а после тога, имао је посла и с Русима... А што се тиче букачица, ја не знам што се ти бојиш? Ето ти си с нама.

Глафира Семјоновна ништа не одговори на то, већ убрза ход. Чичерон је ишао за њима и тек овда онда давао објашњења.

Прегледаше цркву и изидоше на паперту. Вођ скиде капу. Његово комично лице је у осмеху имало израз просјачки.

— Даћу ти на макароне, рече му Николај Ивановић, — само нам још покажи папу. Глаша! Та упитај га, где и како можемо видети папу?

— Шта? Ја да говорим с таком будалом?

— Па боље је с будалом. Папа... Пап... Разумеш ли, мусје, нама треба да видимо папу?

— Ну вулон вуар пап... предаде се најпосле Глафира Семјоновна и проговори са спроводником.

Овај окупи говорити и речима и мимиком, показујући лево на колонаду, што беше крај паперте.

— Шта вели? питају људи.

— Вели да је папа сад болестан, и да се не може видети.

— Којешта. Знамо ми те кајишарлуке! Него, покажи ти, драгане, нама папу, и — вуаља...

Николај Ивановић извади новац од пет франака и показа вођу. Овај пружи руку за новац, али Николај му га не даде.

— Не, не! Најпре ти покажи, па ћемо ти после дати, рече он. — И не једну, него две овакве паре добићеш... Та, Глаша... преведи му, за Бога!

— Нема се ту шта преводити! Он вели, да се дворац папски може видети само до три сахата по подне, а сад је прошло три. А папа је болестан.

Николај Ивановић не одустаде, већ извади мали златник.

— Вуаља... Видиш ли? Ово ће твоје бити. Где је пале? наваљиваше он на спроводника. — Пале де пап...

Спроводник их поведе под колонаду, и доведе до степеница, што иду горе, и показа настављајући своје бескрајно торокање. Горе, на одморку од степена, стоје два жандарма у троугластим капама.

— Ово је улазак у папски двор, објасни Глафира. — Али он једнако говори да сада тамо не пуштају. А мора бити да је тако, кад војници стоје...

— Па шта је, ако су и војници? прихвати Коњурин. — Кад метнемо војнику у руку ову парицу, одмах ће нас пропустити. Мусје! Комичару! Ево ти... Подај то војницима... тек, да би нас унутра пустили!

И он пружи вођу монету од пет франака.

— Доне о солда... доне! говорила је вођи Глафира, упућујући га на степенице.

Овај се предомишљао.

— Иди, иди... Ах, како је лен. А овамо се хвали уверењима, рече Николај Ивановић. — Ево ти анкор... још три франка. То је већ теби... Теби за трудбу... Узми...

Спроводник држи у руци осам франака, и нешто смишља. За тренутак одведе Иванове и Коњурина у колонаду, и тајанствено им намигну, па отрча у правцу ка степеницама и изгуби се.

— Јамачно се бојао понудити новац војницима на наше очи, рече Коњурин.

— Јасна ствар... одговара Николај Ивановић. — Све једно, да причекнемо.

И они чекаше стојећи под колонадом. Њима су бојажљиво прилазили просјаци и тражили милостињу. Они беху разноврсна типа. Беше ту стараца, деце у дроњцима, без обуће, или у кожним сандалама, налик на опанке; било је и жена са сисанчадима. Свако се некако изненадно показивало иза оних стубова, као да из земље ниче, и добивши милостињу, — опет се губише у стубовима колонаде.

www.Прође тако пет минута, прође богме и десет, а вођа — ни од корова!

— Да не подвали, подлац? пита Николај Иванович.

— Узео је паре, па — стругнуо.

— Проста ствар. Од таквог пробисвета, који путнике жени којекаквим букачицама, све може бити! одговори Глафира Семјоновна.

— Остав' се ћорава посла...

Сачекаше још једно 10 минута па изиђоше из колоне и упутише се степеницама. Жандарми у тророгим капама, као и пре, стоје горе, а од вођа ни трага.

— Подвали, њушка комичарска! викну Коњурин. — Ах, триста ли му мука... Чекај, хоћу да пробам ја да се попнем горе. Можда ће нас пропустити.

И он се попе уз степнице. Ту му жандарм прегради пут оружјем. Он пружи нешто жандарму у руку; овај нехте узети.

— Вуар ле пап! виче Глафира одоздо жандармима. Ови рекоше нешто талијански.

Коњурин се спусти низ степене доле.

— Не пуштају, нити паре узимају! рече он. — А комичар превари нас као будале.

— Ништа је то за вас... Што се вежете са сваким ђубретом? Требају вам двоноге букаче? љути их Глафира Семјоновна.

Псујући вођа, они изидоше на пијаци, и седоше у кола, што су их чекала.

— Куда ћемо сад? пита Глафира Семјоновна.

— Свуда, само не на развалине! повикаше на глас и муж јој и Коњурин.

— Онда ћемо кући. Тамо ћемо и обедовати!

И она издаде налог кочијашу, да их вози у гостионицу.

(НАСТАВИЋЕ СЕ)

ЈЕДНА НОВЕМБАРСКА НОЋ

— ALEXIS BONVIER —

I

Друштво за угушивање тајног лова, донело је своје одлуке. Ура, господо ловци, ура! Куршуми из чуваревих нушака бојадисаће крвљу цбуње по шумама.

Купот, чувар Санглиске шуме, имаће скоро педесет година; то је још јака људина; на његовој опаленој кожи, ни једне седе власи; коса и брада су му оштре као длака у дивљег вепра; поглед из његова црна ока, пада као терет, на онога, кога посматра; уснице су му танке и безбојне. Навикнут на живот у шуми, ћутљив је, научен да пати, жалостан је.

У тридесетој години имађаше жену и двоје деце... Жену му одведе један париски ловац, а сину, кад је једног дана јашио на пушци, барут размрска главу.

II

Купоту остаде само кћи, лепа као и њена мајка: коже црнпурасте, очију црних и косе плаве.

Како Јованки беше већ прошло двадесет година, она се заљуби. И у вече, пошто се њен отац врати, остави пушку на своје место, скиде доколенице, баци се на постељу; и пошто Биско, његов велики, риђи пас захрка на пепелу — она отрча у шуму, да пружи своје лепе, свеже образе, дебелим и црвеним уснама њеног драгана.

III

Ветар звижди, кидајући лишће са дрвећа; цбуње се повија, бршљани се лелујају и шуште...

Купот промрмља:

— Хе! хе! баш згодно време за крадљивце... Како би било, да ја мало обиђем шуму?...

И он узе пушку, навуче доколенице, па, без ловачке торбе и пса, прескочи зид и оде у шуму.

— Добро! ево стазе... Е! е! трава погажена... ту као да има неки човек!

Он клече на земљу, запали труд, и, при слабој светлости, разгледаше на све стране.

— Ништа!... ни трага... Гле, некакав човек!... Сад напред.

И, подижући се на врхове прстију, да не би причинио галаму, он пође.

— Јао!...

Стропошта се.

— Нигде светлости!

Погнут, пипајући, тражи препреку.

— Једна огрлица!... Ох! ох! синови, видећемо, докле ће тако ићи.

Тада, четвороношке пузећи, пипајући, он пође стазом; коприва и трње жегу и парају тело; он непрестано иде напред, а његово око, навикнуто на таму, труди се, да продре у мрачну шуму.

— Још један! Већ други! Шта, шта! Још! Ах! ваљда више нема.

И он се, наједанпут, исправи и скочи на сенку једне букве. Глава му испружена напред, око продире у шуму, пушка му прислоњена уз груди, прст стоји на обарачу. Слуша како цбуње и трње пршти под корацима, који се удаљавају.

Купот се не миче.

IV

Крај шуме једва ако је удаљен од чувара за сто корачаји; могу се, дакле, у пркос ноћи, распознати на путу сенке оних, који би прошли.

Како Купот врши последње обилажење у то часова, а прво у 2 у јутру, то крадљивци, у овом међувремену, долазе, да подигну своје замке.

То је добро! Он ће чекати... Чекаће непомично. Ситна киша кваси његово знојаво чело; ветар лепи по његовој врућој кожи своју ледену одећу...

Шта мари! Отац Купот ништа не осећа. Он стоји храбро на месту, вреба, хоће своју дивљач; његово ће олово размрсати некеме главу; он ће убити, па био то човек или животиња.

Само би онај, који је живео у шуми, могао разумети његову узбуђеност... разум му се мути, груди нажимају, дах шишти, руке, као гвожђе, стегле пушку, а прст му дрхти на обарачу.

Већ један сат, он стоји ту, непомичан, као дрва, што га опкољавају.

Најпосле нешто шушну. Суво лишће зашуста под нечијим корацима. То је човек.

Купот засветли очима. Он сасвим разговетно виде како прође некакав човек и како се заустави на крај шуме... За тим се поче полако шетати, обзирући се на све стране.

— Он није сам, промрља Купот, господин очекује своје друштво... Хе! хе!..

И његови прсти још силније стегоше пушку.

V

У шуми је слух врло осетљив; уво осети сваки шум: шуштање лишћа, пролазак дивљачи или корак људске. Чувар напегну слух — неко иде; трње запршта на стази, којом је он пошао. Он разумеде: опкољавају га. Дакле, они неће само дивљач, него и њега.

— Хе! хе! чини ми се, да је то читаво једно друштво, Али, док не дођу остали, проразговараћемо се мало са овима. Он напери пушку... Кораци се приближују. И кад се на сред пута указа нека црна прилика...

— Гру!...

Купот опали, а у шуми одјекну пуцањ.

Ветар звижди... дрвета се повијају... Човек, који је стојао на крај шуме, одјуре некуда.

VI

Купот причека неколико тренутака, па како беше све мирно, он пође напред, пузећи и вукући пушку за собом... Његова се рука замочи у крв његове жртве на коју паде. Чувар одскочи и сав се стресе. Ма да се смрти није бојао, додир лешине га ужасну.

Он запали труд и принесе га крвавом лицу...

Онда страховито узвикну, и, чупајући косу, стаде се ваљати по трњу, урличући од бола...

Убио је своју ћерку!

З. М. Марковић.

ЗАНИМЉИВЕ СИТНИЦЕ

Владаоци ретко чују истину. — Мадам де Савињи испричала је у своје време један истинит и интересантан догађај :

Француски краљ Лудвик XIV поче, на једанпут, да пише стихове. Једном приликом напише неку песмицу која се и самом њему, као човеку песнику, није допала. То се десило у вече, а кад дође јутро, рече он маршалу Грамону :

— Господине маршале, молим вас, охрабрите се, да прочитате ову песмицу, па ми онда реците, прочитасте ли икада што глупље? Рашчуло се, да сам заволео стихове, па ми шаљу сваку лудорију.

Маршал Грамон прочита песму, па се поклати своме монарху :

— Сире, Ваше Величанство уме на божански начин да пресуди о свачему; ово је одиста најглупља и најсмешнија ствар, коју сам икада прочитао.

Краљ се насмеја и рече :

— Јел' те да је тако што могао само какав лудак спевати?...

— Као што велите, господару, само какав лудак — друго му се име не би могло ни дати.

— Ах, па то је прекрасно — отпоче сада краљ — ја сам просто очаран, што сте тако искрено показали своје мишљење о мојим стиховима, јер, знајте, ову сам песмицу написао — ја, драги Грамоне.

— Шта кажете, Господару?!... Па то је превара!... Кад би се Ваше Величанство смилovalo, да ми да још један пут ту лепу песмицу... Та ја је, управо, нисам ни прочитао... само сам бадио летимичан поглед.

— Ништа вам то не помаже, господине маршале, први утисци су највернији и најприроднији!

Лудвик XIV се после овог случаја често слатко смејао овој комедији, а цео свет, који је за то дознао, помислио је, да је то најстрашнија ситница, која се могла и смела десити једном старом, дворском човеку.

Што се мене тиче — завршује мадам Савињи — ја бих волела, да по овакој ситници владари у опште пресуде, како је за њих тешко, да икада чују праву истину.

Ђурђев-дан у Шпанији. — У граду Алкоји, близу Валенсије, Ђурђев-дан се празнује с великом свечаношћу и представама. Још од 1257 г. кад су Маври напали тај град и кад је, по предању, појавио се св. Ђурђе на помоћ Хришћанима, — завео се обичај да се дан св. Ђурђа слави најсвечаније.

У очи празника, свако село из алкојскога округа изашиље у тај град засебну депутацију музиканата. А сутра дан рано, јављају се они са разним музичким инструментима на челу хришћанске и маварске војске.

Празник се почиње црквеном процесijом, која се упути на велику пијацу и стане на месту одређеном. За тим пролазе преко пијаце Хришћани и Маври, неки пешке, неки на коњима, наоружани до зуба. Прощав тако и кроз цео град, војске се раздвоје, и у засебним групама одиграју коју народну игру.

Идућега дана, изводи се представа боја између Хришћана и Мавара. Рано из јутра састану се војске на великој пијаци. Војска маварска затим брзо одлази изван града и одређују на која ће врата ударити; но пре ступања у борбу, Маври шаљу заповеднику непријатељске војске парламентарара с писмом. Парламентарар јаше на коњу богато оседлану, и кад дође чадору заповедникову, поздравља га по источњачком обичају и предаје му писмо. Овај чита писмо, цена га у комаде, и изјављује, да се никад неће предати хришћанским непријатељима. Парламентарар одлази.

Затим се јавља велико и свечано посланство; из којег се издваја једно лице. Њему повежу очи и воде га хришћанском војводи. Посланик саветује војводи да преда град, али овај остаје при своме. Обе војске почињу припреме за бој. Чим се Маври појаве, одмах их дочекују ватром из пушака, па и ако 1257 г. није била пушка пронађена. Ватра не плаши непријатеља и он у почетку успева. Војвода Хришћански храбри своју војску и атакује непри-

јатеља у сред војничких узвика. Племство шпанско одевено је у стару племићску одећу, којој много недостаје, с гледишта археолошке тачности. — Ни маварски костим није бољи; он више личи на турско ношиво: сваки Мавар носи турбан, кафтан и димлије. Али све то још није ништа. Што је најмешније у ових ратобораца то је, што они не јашу природне коње, већ коње од хартије. Њихови су коњи тако начињени да јахач обе ноге спушта унутра у коња, и, креће га куда и како хоће. А да се то не би запазило, начињене су по спољним боковима коњским човечије ноге и коњаници их вешто прикривају горњом хаљином.

И ова, страшна кавалерија, најпосле ступи у дејство, и нанесе велике штете непријатељу. — При крају крајева побеђују Шпанци. настају радосне песме; заробљенике водају по улицама градским уз звуке гитара; настају игре, и трају и после поноћи.

Али, празник није завршен овом победом. И сутра дан врши се велика процесија и ту рањеници и они што су на умору моле присутне за помоћ. И свет даје милостињу, даје колико ко може, и ту милостињу доцније шаљу у болничку касу.

ИСКРИЦЕ ДУХА

Катона — кад је био још као дете, — замоле неки, да код свога деде, који је био конзул, проговори коју лепу реч за њих, али он не хтеде на то ништа одговорити; онда га један дигне до прозора претећи му да ће га кроз прозор бацити, али се он ни тада не покори; онај га тада спусти говорећи осталима: „Срећа те је још дете, а да је старији, не би нас хтео никако ни чути.“

*

Кад је *Катону* било 14 година, оде са својим учитељем у двор диктатора Суле, где види многе Римљане поубијане. „Како је име томе чудовишту што је оволике Римљане поубијало?“ „Сула“, одговори му учитељ. „Дај ми твој мач — узвикну Катон — да њим прободем срце томе тиранину, и избавим моје отацтво.“

*

Кад су *Трајана* изабрали Римљани за цара, ставио је на двору свом нитпис: „општа кућа“, где је имао приступа сваки његов поданик, објављујући: „Ја ћу онакав свима бити, какав би ја као обичан грађанин желео да Император мени буде.“

*

Трајан дајући мач своје маршалу двора, рече му: „Опаши се овим мачем, и буди ми бранилац, док год будем царовао као што треба, а гони ме будем ли недостојан.“

*

У молитви која се читала по храмовима за здравље и дуг живот царев, наредио је да се дода и ова рече-

Садржај: „На моме гробу“ (песма) — „Глава у торби“ (свршетак) — „Исток и Запад“ (песма) — „Где поморанце зру“ (наставак) — „Једна новембарска ноћ“ — „Занимљиве сигнице“ — „Искрице духа“ — „Исправка“.

Власници: Ст. М. Веселиновић и Павловић и Стојановић Штамп. Павловић и Стојановић дубров. ул. бр. 9. — Уредн. Ј. М. Веселиновић.

ница: „Ако се буде покоравао закону, ако буде паметно царевао, и ако буде народ усрећавао.“

*

Тамерлан је био ром и без једне руке, а *Бајазит* је био ђорав. Кад је Тамерлан победио и уватио Бајазита, доведе га преда се, и кад га угледа почне се смејати. „То није лепо, и знак је рђавог срца — рече му Бајазит, — да се подсмеваш невољнима.“ „Нисам мислио да те вређам, — рече му Тамерлан — али како да се не насмејем, кад видим, како је судба одредила да буду владоаоци, један ђоравко као што си ти, и један сакатиљ као што сам ја.“

*

Купао се једном *Тамерлан* у бањи са песником Омедијем, па почну један другог оцењивати колико који вреди. „Ја мислим — рече Омедије Тамерлану — ти не вредиш више од 30 пара.“ „То је врло мало — одговори Тамерлан, — та само мој убрус вреди толико.“ „Па то и јесте нешто што вреди“, одговори му песник.

*

Фокс славни енглески говорник и министар, за време избора дође код једног трговца да агитује за свој избор, но трговац који је свој глас већ другоме обећао, нађе један стари конопац и рече му: „Ето са чиме вас могу служити.“ Нашта му Фокс одговори: „Хвала вам на доброј вољи, али нисам рад да вам одузимам тако драгоцену ствар која је вашој породици толико потребна.“

ИСПРАВКА

У прошлом броју „Звезде“, а у напису „Једна фатална погрешка“ реченица: „...или да се бар потрудише да завире у „Десети годишњак“ Академијин од 1896 г., где је тај закон штампан“, и т. д. треба да гласи:

„...или да се бар потрудише да завире у „Десети годишњак“ Академијин од 1896 год., где је *Академија* тај закон *и по шести пут* штампала“, и т. д.

БЕОГРАДСКИМ ЧИТАОЦИМА

Да би наши читаоци могли добијати наш лист тачно и уредно, администрација Звезде решила је да се сваком читаоцу лист донесе кући. С тога молимо све читаоце нашег листа, који купују било код продаваца новина, било на киосцима, или код г. Данила Романовића, да нам до 1. фебруара, о. г. јаве своја имена, улицу и број куће, те да можемо наштампати адресе, па да им се лист код куће оставља.

Све адресе треба слати: штампарији Павловића и Стојановића, дубровачка ул. бр. 9.